

UDK (УДК) 343.121
JEL Classification: K 40

Кунтій Андрій Ігорович,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
Львівського державного університету внутрішніх справ
e-mail: kynt@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-5076-8358

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЗАКОННИМ РОЗПОВСЮДЖЕННЯМ МЕДІЙНОГО КОНТЕНТУ В МЕРЕЖАХ ПРОВАЙДЕРІВ ПРОГРАМНОЇ ПОСЛУГИ

Анотація. Розкрито особливості допиту під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним розповсюдженням медійного контенту в мережах провайдерів, які надають програмні послуги. Під час дослідження встановлено особливості допиту потерпілих, підозрюваних та свідків незаконного поширення медійного контенту в мережах провайдерів, що здійснюють надання програмних послуг. Сформульовано коло обставин, що варто з'ясувати слідчому під час допиту зазначених категорій осіб.

Ключові поняття: тактика; розслідування; допит; розповсюдження; медіа; контент; програмні послуги.

Kuntii Andrii,

PhD in Law,
Associate Professor of the
Department of Criminal Procedure and Forensics
Lviv State University of Internal Affairs
e-mail: kynt@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-5076-8358

SPECIFICS OF INTERROGATION IN THE INVESTIGATION OF CRIMINAL OFFENSES RELATED TO THE ILLEGAL DISTRIBUTION OF MEDIA CONTENT IN THE NETWORKS OF SOFTWARE SERVICES PROVIDERS

Abstract. The specifics of interrogation during the pre-trial investigation of criminal offenses related to the illegal distribution of media content in the networks of software services providers are considered. The methodological basis of the article is such methods of scientific knowledge, as dialectical, system-structural, formal-logical, sociological and statistical. In the course of study it was found that the most common types of infringement are the illegal reproduction and copying of music, art, literature or computer programs without the prior consent of the author or a copyright holder, that is infringement of copyright and related rights, and a criminal offense under the Article 176 of the Criminal Code of Ukraine. It is concluded that the cases of illegal broadcasting of television channels, which are forbidden or carried out on a contractual basis, have been prevalent in Ukraine lately. It is proved that interrogation is the most spread investigative action, due to which the information about crimes connected with the illegal distribution of media content, as well as the criminal activity of individuals is gathered. It becomes possible due to the high informative capacity of the interrogation and the reliability, simplicity and speed of obtaining the result. The study identified features of interrogation of victims, suspects and witnesses of illegal distribution of media content in the networks of software services providers. The circumstances are set out to be investigated by the investigator during the interrogation of the categories of persons mentioned.

Key concepts: specifics, investigation, interrogation, distribution, media, content, software services.

Вступ

Сучасний медіапростір характеризується стрімким розвитком, появою нових способів поширення інформації та необмеженим доступом до неї, що, зі свого боку, не могло не позначитись на сфері регулювання цього простору. Технологічний прогрес, що відбувається сьогодні має чимало позитиву, проте, на жаль, віртуальний простір став ще одним способом вчинення кримінальних правопорушень, серед яких особливе місце належить незаконному розповсюдженню медійного контенту. Саме незаконне розповсюдження медійного контенту є способом вчинення, що посягають на різні об'єкти, які є під кримінально-правовою охороною. Найпоширенішими видами таких порушень є: незаконне відтворення і копіювання музичних, художніх, літературних творів чи комп'ютерних програм без попереднього надання на це згоди автором чи правовласником, тобто порушення авторських та суміжних прав (ст. 176 КК України), особливості розслідування яких, в частині слідчих (розшукових) дій, потребують вдосконалення.

Питанням, пов'язаним із методикою розслідування злочинів, зокрема тих, що пов'язані з порушенням авторського та суміжних прав, займалися: Т. В. Авер'янова, В. П. Бахін, Р. С. Белкін, П. Д. Біленчук, В. Б. Вехов, А. Ю. Головін, В. О. Голубєв, В. Г. Гончаренко, В. А. Журавель, А. В. Іщенко, Н. І. Клименко, І. М. Лузгін, Г. А. Матусовський, Б. В. Романюк, М. В. Салтевський, В. В. Тіщенко, В. Ю. Шепітько та ін. Проте їхні дослідження здебільшого носять або загальний характер або зводяться до аналізу методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень.

Завданням, яке ми ставимо перед написанням наукової статті, є встановлення особливостей допиту потерпілих, підозрюваних та свідків під час розслідування незаконного розповсюдження медійного контенту в мережах провайдерів програмної послуги та обставин, що необхідно встановити під час їх допиту.

1. Незаконне розповсюдження медійного контенту: поняття та статистика вчинення

Незаконне розповсюдження медійного контенту є способом вчинення кримінальних правопорушень, що посягають на різні об'єкти, які є під кримінально-правовою охороною. Найпоширенішими видами порушень з боку провайдерів, що здійснюють надання програмної послуги є: незаконне відтворення і копіювання музичних, художніх, літературних творів чи комп'ютерних програм без попереднього надання на це згоди автором чи правовласником. Це виражає порушення матеріальних прав авторів. Останнім часом в Україні переважають

випадки незаконної трансляції телевізійних каналів, доступ до яких заборонений або здійснюється на договірних основах.

Як приклад із судової практики у кримінальних провадженнях про незаконне розповсюдження медійного контенту в мережах провайдерів програмної послуги, можна навести вирок Перемишлянського районного суду Львівської області від 20.01.2017. Зазначений судовим рішенням засуджено начальника дільниці кабельного телебачення ПП Галакт, який порушуючи суміжні права ТзОВ Телерадіокомпанія Україна, достовірно знаючи, що для розповсюдження сигналу телевізійних програм під логотипом Футбол 1 та Футбол 2 за допомогою технічних засобів, шляхом трансляції для приймання їх споживачами, правовласником інтелектуальної власності є ТзОВ Телерадіокомпанія Україна, необхідна ліцензія і що ПП Галакт такої ліцензії немає. Всупереч вимогам Закону України «Про авторське право і суміжні права», у період з січня 2015 року по 7 квітня 2015 року, шляхом підключення супутникових ресиверів в яких активував декодуючі картки оператора телебачення XTRA TV до телевізійних RF-модуляторів, які знаходились на ПП Галакт та за допомогою яких транслювались телеканали серед абонентів вказаної телекомпанії, здійснював діяльність, пов'язану із незаконним використанням програм мовлення телевізійних каналів під логотипом Футбол 1 та Футбол 2, суміжні права на які належать ТзОВ Телерадіокомпанія Україна, шляхом їх розповсюдження у телекомунікаційній мережі серед абонентів ПП Галакт в м. Перемишляни Львівської області, чим порушив суміжні права ТзОВ Телерадіокомпанія Україна та завдав їй матеріальної шкоди на загальну суму 19039,45 грн., що у 20 і більше разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян та є значним розміром.

Вироком суду цього громадянина було визнано винним у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 176 КК України та призначено йому покарання у виді штрафу у розмірі п'ятсот неоподаткованих мінімумів доходів громадян, що становить 8500 (вісім тисяч п'ятсот) гривень [1].

Як свідчить статистика, що відображена у даних Генпрокуратури України: у 2015 році було зареєстровано 250 фактів порушення авторських та суміжних прав; у 2016 році – 157; у 2017 році – 95; у 2018 році – 126; протягом січня-серпня 2019 року – 118 [2]. Дані статистики переконливо свідчать про збільшення цієї категорії злочинів, що підкреслює актуальність нашого дослідження.

2. Теоретичні підходи до поняття допиту

Допит у кримінальному процесі та криміналістиці – це слідча (розшукова) дія, змістом якої є отримання та фіксація уповноваженою особою у закріпленій кримінальним процесуальним законом формі показань, свідчень, які містять відомості, що мають значення в кримінальному провадженні. У судовій психології допит – це процес специфічного спілкування слідчого або судді з допитуваною особою [3, с. 288].

Допит посідає одну з ключових позицій у пізнанні об'єктивної істини, метою встановлення якої є діяльність судочинства. Допит передбачає спілкування у процесуальному режимі з численними категоріями осіб у ролі свідків, потерпілих, обвинувачених, експертів [4, с. 3].

Допит є найбільш розповсюдженою слідчою (розшуковою) дією, за допомогою якої відбувається збирання інформації про злочини, пов'язані з незаконним розповсюдженням медійного контенту, а також про злочинну діяльність окремих осіб. Це зумовлено високими інформативними можливостями допиту й надійністю, простотою і швидкістю отримання результату.

Законодавчо передбачено, що допит не може тривати безперервно понад дві години, а загалом – понад вісім годин на день. Перед допитом установлюють особу, роз'яснюють її права, а також порядок проведення допиту. Під час допиту може бути застосовано фотозйомку, аудіо- та/або відеозапис (ст. 224 КПК України).

Найбільш поширеною класифікацією допиту у літературі є класифікація за процесуальним статусом (свідка чи потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого тощо).

3. Класифікація підозрюваних та особливості їхнього допиту

Аналізуючи наукову літературу та зазначене судові рішення, вважаємо, що підозрюваних у вчиненні злочинів, пов'язаних із незаконним розповсюдженням медійного контенту в мережах провайдерів програмної послуги, умовно можна поділити на дві великі групи:

1) особи, які організували і здійснювали незаконне розповсюдженням медійного контенту в мережах провайдерів програмної послуги;

2) особи, які раніше мали договірні відносини з правовласниками на поширення медійного контенту, але з певної причини порушили права останніх.

Під час допиту осіб, які належать до першої групи, з'ясовують такі питання:

1) де і ким працює особа;

2) що входить до її функціональних обов'язків;

3) кому належить ідея незаконного розповсюдження медійного контенту;

4) чи виник умисел у підозрюваного самостійно або під впливом будь-якої іншої особи, чи обговорював він план дій з розповсюдження, з ким саме, чи змінювався спочатку орієнтовний план і, якщо так, то в чому були зміни, хто був організатором їх внесення;

5) хто, крім підозрюваного, брав участь в організації незаконного розповсюдження медійного контенту;

6) у чому полягала його роль підозрюваного в цьому і роль його пособників, як розподілялися їхні обов'язки;

7) як здійснювалося розповсюдженням медійного контенту в мережах провайдерів програмної послуги, які засоби для цього застосовувалися;

8) кому передавалася (або планувалося передача) медійного контенту і з якою метою;

9) яку мали мету під час вчинення злочину, яка матеріальна вигода за це була отримана;

10) чи знищувалися сліди незаконним розповсюдженням медійного контенту в мережах провайдерів програмної послуги, якщо так, то у який спосіб;

11) які технічні засоби були використані для незаконного розповсюдження медійного контенту, з яких компонентів вони склалися, де, коли і у кого ці компоненти були придбані, який принцип їхньої дії, яка швидкість передачі інформації;

12) чи здійснювалася під час розповсюдження хоч якогось захисту від можливого внесення в комп'ютерну програму шкідливих програм;

13) хто і за яких обставин постачав зразки медійної продукції, які використовуються для подальшого незаконного розповсюдження;

14) яка велася документація під час незаконного розповсюдження медійного контенту, де вона знаходиться, які умовні позначення є на документах;

15) хто був отримувачем незаконно розповсюдженого медійного контенту;

16) чи знали особи, які отримували медійний контент, про те, що він є незаконним;

17) як здійснювалося розповсюдження медійного контенту;

18) чи існували у підозрюваного будь-які договірні відносини з правовласниками розповсюдженого ним медійного контенту;

19) як розподілялися доходи від злочинної діяльності;

20) у який спосіб знаходили клієнтів на медійний контент, чи проводилися якісь рекламні заходи, якщо так, то які (наприклад, на яких сайтах опублікована інформація про медійний контент);

21) чи були скарги з боку отримувачів контенту на якість продукції, що ними отримувалася;

Особам, які раніше мали договірні відносини з правовласниками, але з певної причини порушили права останніх, крім вищевказаних, можна поставити такі питання:

1) у яких стосунках вони перебувають з правовласником;

2) укладався чи між ними якийсь договір, в чому його суть і де він знаходиться;

3) чи виконані обопільні умови цього договору;

4) за яких обставин був створений об'єкт авторського права, як він був зареєстрований;

5) чи звертався до цієї фірми правовласник з будь-якими претензіями і намагалися її представники врегулювати відносини з ним;

6) який прибуток ця особа отримала від незаконного розповсюдження медійного контенту і де знаходиться документація, пов'язана з таким використанням (накладні, відомості та інших);

Необхідно зауважити, що під час первинного допиту підозрюваний може спробувати пояснити факт незаконного розповсюдження медійного контенту в мережах провайдерів програмної послуги некримінальними причинами (випадковістю, збігом визначених обставин, стороннім впливом та ін.). Може зазначити про це, як про факт, що вчинився за відсутності злочинного умислу.

Для викриття таких осіб позитивні результати дає правильна реалізація інформації про злочинну діяльність цієї особи, отриманої під час проведення інших слідчих (розшукових) дій, зокрема пред'явлення речей та документів, що належать підозрюваному та використовувалися для незаконного розповсюдження медійного контенту в мережах провайдерів програмної послуги. Вміле використання зазначених прийомів допиту впливає на допитуваного і дає змогу одержати правдиві показання під час допиту.

4. Допит представника потерпілого

Під час допиту представників потерпілої сторони варто з'ясувати:

1) ким він являється, яким родом діяльності займається та з якого часу, якими документами підтверджується його діяльність;

2) право на який саме медійний контент володіє представник потерпілого;

3) чи мав право на розповсюдження медійного контенту підозрюваний та чи були порушені правила розповсюдження такого з його боку;

4) який саме медійний контент розповсюджувався з боку підозрюваного, його значення та зміст;

5) які розміри збитків, спричинених незаконним розповсюдженням медійного контенту в мережах провайдерів програмної послуги.

5. Обставини, що мають бути з'ясовані під час допиту свідка

Ухвалюючи рішення про допит конкретної особи як свідка, слідчий має заздалегідь прогнозувати, яку інформацію (насамперед технічного характеру) він може одержати від допитуваного. Зважаючи на це, і необхідно підготувати комплекс питань. Під час розслідування злочинів досліджуваної категорії свідками можуть бути: особи, які отримували або яким відомий факт незаконного розповсюдження медійного контенту в мережах провайдерів програмної послуги; оператори ЕОМ; програмісти; співробітник, що відповідає за інформаційну безпеку, чи адміністратори комп'ютерної мережі; співробітники, що займаються технічним обслуговуванням обчислювальної техніки; керівники теле-, радіоцентру.

Під час допиту свідків перелік питань, що з'ясовуються, буде варіюватися залежно від конкретної особи та способу вчинення злочину.

У разі, коли допитується свідок, якому відомий факт незаконного розповсюдження медійного контенту в мережах провайдерів програмної послуги, то в нього необхідно з'ясувати: що конкретно йому відомо щодо події, яка відбулася; чи часто трапляються подібні прояви в цій установі (підприємстві, організації, фірмі, компанії; де під час здійснення зазначених випадків перебував свідок; який саме медіаконтент розповсюджувався; чи мав він доступ до нього, якщо так, то як часто; чи відома йому особа підозрюваного, та в яких відносинах він із ним перебуває; чи здогадується він, яку має мету підозрюваний; чи міг підозрюваний для вчинення злочину використовувати своє службове становище; чи відомі особи, що мають доступ до інформації (скопійованої, знищеної, заблокованої, модифікованої) підозрюваним; чи відомі особи, здатні надати безпосередню допомогу підозрюваному і в акті незаконного розповсюдження медійного контенту в мережах провайдерів програмної послуги, і в реалізації подальших планів, а також обізнані про діяльність підозрюваного; кому можуть

бути вигідні дії підозрюваного; який характер змін інформації, що виникли після дій підозрюваного; хто конкретно постраждав від дій підозрюваного; хто є власником (чи законним користувачем) інформації (скопійованої, знищеної, заблокованої, модифікованої) підозрюваним; чи можливе вчинення подібних дій внаслідок необережного поводження людини або випадково; чи здогадується він як підозрюваний міг використовувати інформацію, отриману ним у результаті неправомірного доступу до неї; чи розповідав підозрюваний, скільки разів і за яких обставин він учиняв подібні дії; чи відомо, де можуть зберігатися зроблені підозрюваним копії інформації тощо.

У процесі допитів програмістів з'ясовується: перелік використовуваного програмного забезпечення в установі, щодо якої було вчинено злочин, його класифікація (ліцензійне чи власного виробництва); паролі захисту програм, окремих пристроїв комп'ютера, частота їхніх змін; технічні характеристики комп'ютерної мережі (у разі її наявності), хто є адміністратором мережі; порядок придбання та супроводу програмного забезпечення; існування ідентифікаційних програм, наявність у робочих програмах спеціальних файлів протоколів, що реєструють входження у комп'ютер користувачів, який їхній зміст тощо.

Свідкам, які могли знати про обставини незаконного розповсюдження медійного контенту, можуть бути поставлені наступні питання:

1) чи було їм відомо про незаконне розповсюдження медійного контенту і яку роль вони виконували при цьому, якими були їхні обов'язки і чи робили якісь заходи для припинення такої діяльності;

2) хто був їхнім керівником, чиї вказівки вони виконували;

3) як будувалася діяльність їх підприємства, яка його структура, технічне оснащення, хто і які обов'язки виконував;

4) звідки надходив медійний контент;

5) кому, куди і в яких обсягах, у який спосіб розповсюджувався медійний контент;

6) чи проводились на їхньому підприємстві перевірки контролюючих органів і який їхній результат;

7) чи вівся на підприємстві бухгалтерський облік, зокрема і неофіційний, і де знаходиться документація;

8) як розподілялися доходи підприємства, хто керував цим процесом.

Свідкам, що отримували незаконний медійний контент, які брали участь у проведенні перевірок чи процесуальних дій, можуть бути поставлені наступні питання:

1) чи відомо їм про факт незаконного розповсюдження медійного контенту;

2) чи повідомляв розповсюджувач про те, що контент є незаконно розповсюдженим та як здійснювалося його розповсюдження;

3) які обставини проведення процесуальних дій;

4) скільки часу відбувалася діяльність з розповсюдження медійного контенту;

7) хто є керівником організації, що займалася розповсюдженням медійного контенту;

8) чи здійснювалися будь-які перевірки діяльності організації, що займалася розповсюдженням медійного контенту і яким був їхній результат.

Висновки

Підсумовуючи викладене варто зазначити, що особливості проведення слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування незаконного розповсюдження медійного контенту в мережах провайдерів програмної послуги є важливим елементом методики розслідування цього виду кримінального правопорушення, а дослідження та вдосконалення тактики проведення допиту свідків є невід'ємною її частиною. Так, ми встановили особливості допиту представників потерпілого, підозрюваного та свідків під час розслідування незаконного поширення медійного контенту в мережах провайдерів програмної послуги, а також встановили коло обставин, що з'ясовують під час їх допиту.

Список використаних джерел

1. Вирок Перемишлянського районного суду Львівської області від 20.01.2017 року. URL: <http://www.geustr.court.gov.ua> (дата доступу: 20.09.2019)
2. Єдині звіти про кримінальні правопорушення за 2015 – серпень 2019 року. URL: <http://www.gp.gov.ua> (дата доступу: 20.09.2019)
3. Бондаренко В. В. Особливості допиту підозрюваних у вчиненні злочинів, пов'язаних із знищенням, підробкою або заміною номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2016. № 1. С. 288–296.
4. Коновалова В. Е. Допрос: тактика и психология: учеб. пособие. Харьков, 1999. 156 с.

References

1. Vyroky Peremyslyianskoho raionnoho sudu Lvivskoi oblasti vid 20.01.2017 roku [Verdict of the Peremyslyany District Court of Lviv region dated 20.01.2017]. Retrieved from <http://www.reyestr.court.gov.ua> (data dostupu: 20.09.2019) [in Ukr.].
2. Iedyni zvity pro kryminalni pravoporushennia za 2015 – serpen 2019 roku. [Uniform reports on criminal offenses for 2015 – August 2019]. Retrieved from <http://www.gp.gov.ua> (data dostupu: 20.09.2019) [in Ukr.].
3. Bondarenko, V. V. (2016). Osoblyvosti dopytu pidozriuvanykh u vchynenni zlochyniv, poviazanykh iz znyshchenniam, pidrobkoiu abo zaminoiu nomeriv vuzliv ta ahrehativ transportnoho zasobu. [Features of interrogation of suspects of crimes related to the destruction, tampering or replacement of vehicle numbers and units]. *Visnyk Chernivetskoho fakultetu Natsionalnoho universytetu «Odeska yurydychna akademiia» (Bulletin of the Chernivtsi Faculty of the National University «Odessa Law Academy»)*, 1, 288–296 [in Ukr.].
4. Konovalova, V. E. (1999). Dopros: taktyka y psykholohiya: ucheb. posobyе. [Interrogation: tactics and psychology: textbook]. Kharkov. 156 [in Russ.].

Стаття: надійшла до редакції 28.11.2019

прийнята до друку 24.12.2019

The article: is received 28.11.2019

is accepted 24.12.2019